

Сабабларни олишилик таваккулга зид эмас

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Аллоҳнинг Ўзигагина ҳамдлар, Унинг пайғамбари Мұхаммад ибн Абдуллоҳга, у зотнинг оиласи ва саҳобаларига салавоту саломлар бўлсин.

Сўнг ...

Алий ибн Абул Иъиз ал-Ҳанафий айтадилар: «Баъзи инсонлар таваккул қилиши ризқ топиш ва сабабларни олишига мувофиқ келмайди, деб айтишиди. Ишлар тақдир қилингандан бўлса сабабларга ҳожат йўқдир, дейшиди. Бу ботилдир, ризқ топишни фарз бўлгани бор, мустаҳаб бўлгани ҳам бор, мубоҳ бўлгани, макруҳ бўлгани ва ҳаром бўлгани ҳам бор. Булар ўз ўрнида баён қилингандан. Набий солаллоҳу алаиҳи ва саллам таваккал қилувчиларнинг энг афзали эдилар, шундай бўлсада совут киярдилар, ризқ топиш учун бозорларга чиқардилар, ҳаттоқи коғирлар айтдилар:

 وَقَالُوا مَا لِهٗذَا الْرَّسُولِ يَا كُلُّ الْطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ

«Бу Пайғамбарга нима бўлганки, овқат ейди ва бозорларда юради» (Фурқон: 7). Шунинг учун кўпчилик ризқ топиш таваккулга тескаридир, дейдиган кишиларни садақа ёки ҳадия берадиганларнинг қўлидаги нарса билан ҳаёт кечираётганларини кўрасиз. Баъзидан бу боқувчилар солик йигувчи ёки мишибларнинг бошлиги ёки шунга ўхшашилар бўлиши мумкин. Бу масала ўз ўрнида кенг ёритилган, бу қисқа баёнидир...» («Шарҳ Ақидатут Таҳовийя»).

Шайх Мұхаммад Амин Мұхаммад Мұхтор аш-Шинқитий айтадилар: «Аллоҳ таоло айтади:

 وَهُزْرِي إِلَيْكِ بِجَذْعِ الْنَّخْلَةِ تُسْقِطُ عَلَيْكِ رُطْبًا جَنِيًّا

«Хурмо шохини силкитгин, у сенга янги хурмо меваларини ташлар» (Марям: 25). Баъзи уламолар бу ояти каримадаги Аллоҳ таолонинг: «Хурмо шохини силкитгин», сўзларидан шундай ҳукм олишиди, ризқ топиш учун ҳаракат қилиши ва сабабларни олиши шариатда буюрилган ишлардан-дир ва бу Аллоҳ таолога таваккул қилишига тескари эмас. Яна бу динда билиш зарур бўлган ишлардан-дир, яъни дунёда фойдаларга эришиш учун ва зарарлардан қутулиш учун сабабларни олиши шариатдаги буйруқлардан-дир, у Аллоҳ таолога бўлган таваккулга алсо тескари эмас. Чунки мұкаллаф инсон Аллоҳ ҳоҳлаган нарсагина содир бўлишини билган ва иймон келтирган ҳолда, сабабларни олишилик билан Роббисини буйругига бўйсунган бўлади. Шу ҳолатида у Аллоҳга таваккул қилган инсондир, унга яхшилиқ ва ёмонликдан фақат Аллоҳ ёзган нарсасигина етишини билган инсондир» («Азвоул Баян фи Изохул Қуръан»).

Илмий Тадқиқотлар ва Фатво Бериш Доимий Қўмитасига берилган саволлардан бирида:

Савол: Агар Аллоҳ мўминдан тақдирнинг яхшилиги ва ёмонлигига иймон келтиришини талаб қилган бўлса, касал бўлса табибга мурожаат қилиши жоиз эмас, чунки касаллик тақдир билан белгиланган, шундайми?

Жавоб: Касални тузатища, ризқ излашда ва бундан бошқа ишларда сабабларни олишилик тақдирга номувофиқ эмас. Чунки Аллоҳ таоло тақдирларни белгилади ва сабабларни олишига буюреди, ҳар бир инсон нима учун яратилган бўлса шунга енгил қилиб қўйилгандир. Бу ҳақида сахих ҳадислар ворид бўлган. Шунинг учун жоиз бўлган дорилар билан даволаниш мумкин, мана шу Аллоҳнинг тақдиридир. Умар розияллоҳу анҳу вабо тарқалган шаҳарга кирмаганларида шундай деган: «Аллоҳнинг тақдиридан Аллоҳнинг тақдирига қочии».

Тавфиқ Аллоҳдан. Аллоҳ таоло пайғамбаримиз Мұхаммадга, аҳли оила в саҳобаларига салавоту саломлар йўлласин.

Илмий Тадқиқотлар ва Фатво Берииш Доимий Құмитаси, [Фатво № 6667](#).

Раис: Абдулазиз ибн Абдуллох ибн Боз

Раис ноиби: Абдурраззок Афиий

Аъзолар: Абдуллох ибн Гудайён

Абдуллох ибн Қоңуд

Аллоҳ Пайғамбаримизга, Үнинг оиласи ва саҳобаларига салавоту саломлар йўлласин.

Манба: [Тавхид форуми](#)